

TREĆA

TREĆA, BR. 1, VOL. XXIII, 2021.

Sadržaj

FEMINISTIČKO PJSNIŠTVO I LIRSKE INTERVENCIJE

- 7 **Dubravka Đurić:** Poezija i javna sfera
- 18 **Goran Lazičić:** Od satire do revolucije: savremena feministička poezija u Srbiji
- 26 **Lena Ruth Stefanović:** Dekonstrukcija patrijarhata u poeziji savremenih crnogorskih i drugih južnoslavenskih pjesnikinja srednje i mlađe generacije
- 37 **Dubravka Đurić:** Ažinova škola poezije: feministička avangarda
- 52 **Emina Adilović, Ivana Golijanin i Nikolina Todorović:** Ženska feministička scena i stih: noviji kritički osvrt na savremenu bosanskohercegovačku poeziju
- 66 **Edisa Gazetić:** Ženska bosanskohercegovačka poezija: mjesto oslobađanja ženskog tijela/subjekta?
- 74 **Irena Novak Popov:** Nove poetike savremenih slovenskih pjesnikinja
- 85 **Tin Lemac:** Iskazni modusi u ispovjednoj intimističkoj lirici Stanke Gjurić
- 90 **Nataša Govedić:** Ništa od vječne ženstvenosti ili feministička poezija kao namjerna obustava rodne i jezične klaustrofobije

INTERVJUI

- 105 **Nataša Govedić:** Rov i *rave* poezije: pjesnički glasovi o svojoj vokaciji

ČITANJE POEZIJE

- 149 **Dorta Jagić**
- 152 **Vera Vujović**
- 154 **Mirjana Miljković**
- 165 **Danica Vukićević**
- 171 **Staša Aras**
- 173 **Jelena Miholjević**
- 176 **Hana Lukas Midžić**

IZVEDBENE REFLEKSIJE

- 181 **Leo Rafolt:** Imati Mesiju iza leđa nije lagodan položaj

ESEJI

- 193 **Maja Profaca:** Samoodređenje, angažman i pitanja slobode umjetnica nadrealizma
- 199 **Darija Žilić:** O pjesništvu Sonje Manojlović
- 207 **Jasna Koteska:** Makedonska ženska književnost od asimbolije ka feminizmu
- 217 **Teodora Vigato:** Novo ime hrvatskog postmodernog ženskog pisma

FEMINIZAM IZNUTRA

- 223 **Vesna Kesić:** Odgovor na tekst Catharine MacKinnon "Pretvaranje silovanja u pornografiju: postmoderni genocid"
- 231 **Marijana Bijelić i Ksenija Kordić:** Rod, spol i klasa

IN MEMORIAM: VESNA KESIĆ

- 241 **Aida Bagić:** Draga Vesna

PRIKAZI

- 245 **Dubravka Đurić:** Knjiga simptom
- 249 **Maja Profaca:** Moć i stigma
- 252 **Amir Hodžić:** Biti trans u Bosni i Hercegovini 2015. godine
- 257 **Lejla Mušić:** Sociologija roda kao feministička kritika
- 259 **Marija M. Bulatović i Biljana Milovanović Živak:** Srpska Pierre Loti iza sedam mora i tri okeana
- 266 **Zorana Đukić:** Časopisi kao feminističko nasljeđe: teorija, aktivizam i praksa
- 272 **Lejla Mušić:** Transnacionalizacija regionalnih američkih studija
- 275 **Monika Bregović:** Seksualnost, životinjski svijet i 'život' u djelima Virginije Woolf
- 277 **Larisa Orlov Vilimonović:** Savremena recepcija antike
- 280 **Maja Profaca:** Kulturalni i znanstveni uvidi o traumi silovanja i načinima njezina iscjeljenja
- 282 **Maja Profaca:** Sva imena femicida
- 284 **Nada Kujundžić:** Fantastično sjajne junakinje priča iz cijeloga svijeta
- 287 **Sašo Ogdenovski:** Čovečanstvo i raspad
- 290 **Miroslav Artić:** *Utkano pod kožu* – online izložba
- 294 **Ana Simona Zelenović:** Između zatvora i slobode
- 299 **Tajana Reznik Brenko:** U potrazi za simbiozom višestruke dobrobiti. Transdisciplinarnost kao kulturni pothvat
- 304 **Goran Đurđević:** Godina *Ekofema*: prinos suvremenom ekofeminizmu u Hrvatskoj i JI Europi
- 310 **Biljana Kašić:** Socijalistički feminizam vs. kapitalistički patrijarhat

SAVREMENA RECEPCIJA ANTIKE

Lada Stevanović, *Antika i mi(t): preispitivanje dominantnih tokova recepcije antike*. Karpos i Etnografski institut SANU, Beograd, 2020, 137 str.

Larisa Orlov Vilimonović

Druga monografska studija Lade Stevanović *Antika i mi(t): preispitivanje dominantnih tokova recepcije antike*, u metodološkom i teorijskom pogledu pripada Francuskoj antropološkoj školi antičkih svetova kao i školi mišljenja Svetlane Slapšak koja predstavlja sinkretizam kritičke i feminističke teorije, antropologije antičkih svetova i antropologije roda. U knjizi koja po svom naslovu upućuje na detaljan uvid u savremene pristupe izučavanja antike, nailazimo na neprekidnu dijalošku formu između antropoloških studija antike i savremenih teoretskih promišljanja antičkog mita.

U jezgrovitij i lako čitljivoj, ali strukturno vrlo kompleksnoj i teorijski bogato potkovanoj studiji o recepciji antike, Lada Stevanović otvara brojna važna pitanja o susretu savremenog čoveka sa antikom i o pervazivnosti antike, ne samo na nivou visoke kulture i akademskog diskursa, već i u okvirima sporta i marketinga, popularne književnosti, filma, stripa i pozorišta, bilo da je to na razini tendencioznog povezivanja sa dominantnim mitovima ili na nivou asocijativnog povezivanja sa korpusom antičkog nasleđa. U svim slučajevima koje spominje i analizira, Lada ističe uniformno superioran položaj antike u svesti savremenog evropskog čoveka, ali i bezgraničnu gipkost i savitljivost antičkog mita, „nestabilnost značenja“, koja pruža mogućnost za njegovu neprestanu rekonfiguraciju.

U prvom poglavlju „Antika oko nas“, autorka se bavi antikom u našoj svakodnevnici, otvarajući gledište o dvostrukoj značenjskoj zavisnosti – naše sadašnjosti od antičkog mita i njegovog izvornog značenja, tražeći u asocijacijama na mitološke teme kredibilitet, poverenje i garanciju; s druge strane reč je o zavisnosti antičkog mita od naše sadašnjosti kroz novo, učitano značenje, oformljeno u odnosu na savremene ideologije koje antički mit na taj način „kolonizuju“.

Na primeru sporta, autorka povezivanje sa antikom dovodi u vezu sa formiranjem diskursa suprematije belog čoveka kroz nadovezivanje na izmišljene tradicije i njihovu apropijaciju, kao što je to bio slučaj sa Olimpijskim igrama 1936. godine. Lada Stevanović je na primeru Olimpijskih igara maestralno pokazala mogućnost analize upotrebe mita o antici kroz primenu teorije Hobsbawma i Rangera o izmišljanju tradicije kroz uspostavljanje lažnih kontinuiteta u skladu sa dominantnim društveno-političkim okolnostima.

Poglavlje o čitanju Antigone – „Antigonine pobune“ – uvodi nas u teorijska i filozofska razmatranja o Sofoklovoj tragediji, inaugurisana Hegelovim i Kjerkegorovim pogledima usmerenim na sukobljenost polisa i oikosa. U ovom poglavlju, autorka otvara polifoniju akademskih pristupa Antigoni, koja omogućava, razumevanje Sofoklove tragedije u antičkom kon-

tekstu, ali i njeno čitanje u savremenom kontekstu i u skladu sa potrebama sadašnjice. Čitanje u antičkom kontekstu zasniva se na studijama Frome Zeitlin i Gail Holst-Warhaft, dok teoretsko promišljanje izvan antičkog konteksta autorka sagledava kroz misao istaknute feminističke teoretičarke Judith Butler. Autorka razdvaja dva glavna toka u okviru pristupa *Antigoni* – filozofsko iščitavanje od Hegela, preko Kierkegaard, do Lakana i njegove učenice Luce Irigaray zaključno sa Judith Butler koji postavljaju u svoj fokus subverzivnu moć žene u odnosu na dominantni diskurs države i zakona otelotvorenih u muškom principu vladanja. U odnosu na Hegelovu subverzivnu i preteću figuru pobune, savremena filozofska teorija je ponudila čitanje *Antigone* kao feminističke političke figure u odnosu na moć države koja inkorporira srodstvo i na njemu se zasniva. Uz bogati teorijski pristup, autorka pruža mogućnost za tumačenje recepcije Antigone i u drugim žanrovima, poput stripa i pozorišta, pružajući uvid u čitanje antike i na asocijativnom nivou, u stripu ili u predstavi Nikite Milivojevića.

U trećem poglavlju pod nazivom „Žensko upisivanje“, autorka kroz prizmu savremenog iščitavanja Medeje i Penelope u književnosti (*Medeja* Christe Wolf i *Penelopijada* Margaret Atwood), otvara važna pitanja o značaju revizije mita. Stanovište o svrshodnosti reinencije mita u okviru novih kritičkih paradigmi, autorka zasniva na postojanju različitih verzija mita još u antici, ističući da savremene revizije treba sagledavati kao „istraživanje zaboravljenih, alternativnih tradicija usmerenih na preispitivanje verzija koje su dominantne, kao i na procese stvaranja mitova“ (Stevanović 2020, 78). Značaj ovog savremenog pristupa novom iščitavanju antike, autorka analizira kroz detektovanje različitih supstrata mita, koji su postojali još u antici u slučaju Medeje, i njihovim poređenjem sa alternativnim savremenim verzijama Medeje. Kao i *Penelopijada* Margaret Atwood, koja je poslužila kao muštra za razumevanje novog ispisivanja mita u okviru drugih kritičkih paradigmi, žensko upisivanje u mit predstavlja feminističku tradiciju revizije mitova, koja kao diskurzivna tehnika podriva ideju o uniformnosti jednog mita, a samim tim o njegovoj hegemoniji.

U poglavlju „Antički mit i teorija“, autorka se ponovo vraća na preispitivanje dominantnih tokova recepcije nauke u teoriji, ističući ovog puta psihoanalizu kao važno polazište za izučavanje antičkog mita. Ovde vidimo kako je Frojdova teorija o Edipovom kompleksu doprinela stvaranju novog mita, konstruisanog za objašnjenje jedne psihološke pojave. Kulturnološka kritika na tragu čuvenog teksta Jean-Pierre Vernanta „Edip bez kompleksa“ odnosi se na Freudovo zanemarivanje celokupnog korpusa mitova o Edipu birajući samo one koji se uklapaju u njegov sistem asocijacija.

Autorka sa svog stanovišta antropologije klasičnih svetova ističe polivalentnost antičkog mita koja je omogućavala brojne varijacije u odnosu na pripovedača, publiku ili okolnosti, stojeći u oštrm kontrastu u odnosu na savremena učitavanja mita koji se uniformišu i samim tim hegemonizuju u okviru dominantnog diskursa kao jednoznačan. S druge strane ona ističe da revizija mita kao feministička praksa pruža dragocen dodatak trenutnim tenzijama u dekolonijalizmu čiji ekstremi vode ka potpunom odbacivanju i cenzurama patrijarhalnih narativa. Kao odgovor na ovaj trend, revizija mita pruža uvid u dijalošku formu odnosa prema istoriji, ne kroz brisanje i zamenu već kroz dodavanje feminističkog čitanja mita, stvarajući jednu vrstu narativnog palimpsesta.

Poslednje poglavlje „Od narodne do popularne kulture“ na uzbudljiv način, kroz antropološku analizu crnog humora i jezgrovit teoretski pristup ovoj problematici analizira duboko ukorenjenu vezu između smeha i smrti u karnevalskim proslavama antičkog kulta boga Dionisa. Razumevanje konteksta antičkog rituala, ali i paralele u srpskoj narodnoj tradiciji u kojima dolazi do spoja smeha i smrti, autorka koristi za čitanje savremenog srpskog filma. Odabir filma *Maratonci trče počasni krug*, kao oglednog primera za pristup crnom humoru u popularnoj kulturi i karnevalskoj pozadini ovog antičkog rituala usmerenog na proslavu obnove života, predstavlja ubedljiv zaključak o kompleksnosti veza između savremenosti i antike kao i o sveprisutnosti antike u našem životu, počev od nivoa tendencioznog marketinga do meta-nivoa nesvesnog kroz proces kulturacije i internalizacije antičkog mita.

U svom pristupu Lada Stevanović je razvila svojevrsnu dijalektiku antike, koja je ovaj pojam preispitala u kontekstu njegove večite promene i menjanja, dolazeći do nove značenjske celine pojma kroz suprotstavljenost sinhronog i dijahronog značenja mita – u kontekstu doba kada je mit nastajao i kada su se njegovi glavni putevi formirali, i u kontekstu doba koje je mit iznova izmislilo uklapajući ga u dominantne ideološke tokove savremenosti. Polimorfnost antičkog mita koja se može čitati kroz brojne teoretske pristupe i filozofske škole, kako je to Lada Stevanović pokazala u svojoj izuzetnoj studiji, ostaje pokazatelj daljih puteva naučnih istraživanja u razumevanju „različitosti i promenljivosti ljudskih vrednosti i društava“ (Stevanović 2020, 12).

TREĆA, UPUTE ZA OBJAVLJIVANJE TEKSTOVA

Treća je interdisciplinarni feministički časopis koji objavljuje znanstvene i stručne radove, prikaze i recenzije knjiga i časopisa, znanstvenih i stručnih skupova, istraživačke intervjuje, kao i druge oblike priloga koji se bave teorijskim, metodološkim, analitičkim, aktivističkim, povijesnim i drugim temama unutar širokog spektra interseksionalnosti feminizama.

Časopis istodobno, premda u mnogo manjoj mjeri, objavljuje i prijevode relevantnih književnoznanstvenih rasprava i eseja te kraćih književnih tekstova, često u potkrijepu ili kao ilustracija objavljenih znanstvenih ili stručnih priloga.

Urednički kolegij zaprima i razmatra sve dostavljene rukopise te prema odluci uredništva provodi recenzijski postupak, zadržavajući pravo vraćanja rada autorima/icama na doradu, pravo izmjene kategorizacije rada te pravo neobjavlivanja predloženog rukopisa, nakon provedbe recenzijskog postupka ili bez provedbe recenzijskog postupka.

Treća objavljuje tekstove na tri jezična standarda: hrvatskom, srpskom i engleskom.

Znanstveni i stručni radovi primaju se na hrvatskom jeziku ili na drugim jezicima, pri čemu uredništvo ne jamči pokrivanje troškova prevođenja na hrvatski jezik.

Pristankom na objavljivanje u časopisu, autor ustupa *Trećoj* autorska prava za objavljivanje u tiskanom i on-line izdanju časopisa.

Slanje rada

Rad se šalje u elektroničkom obliku na adrese: ngovedic@gmail.com i doroteau6@gmail.com.

Kategorije radova

Kategorije radova koje podliježu postupku recenziranja: znanstveni radovi (izvorni znanstveni rad, pregledni rad, prethodno priopćenje) te stručni radovi (stručni rad). Tekstovi koji ne podliježu postupku recenziranja: prevedeni znanstveni ili stručni radovi, radovi koji su već objavljeni na stranom jeziku u relevantnom inozemnom časopisu, odnosno časopisu koji provodi recenzijski postupak, baš kao ni uvodnik, esej, prikaz, intervju, recenzija, nekrolog i sl.

Opseg, sadržaj i formatiranje znanstvenog ili stručnog rada

Preporučeni opseg znanstvenog ili stručnog rada je do 30 kartica teksta (1 kartica = 1800 znakova). U iznimnim slučajevima radovi mogu prijeći navedeni opseg. Znanstveni i stručni radovi moraju sadržavati sljedeće podatke i priloge: ime i prezime autorske osobe, ustanovu s koje dolazi autorska osoba (afilijacija), sažetke na engleskom i hrvatskom jeziku, ključne riječi na engleskom i hrvatskom jeziku. Osim imena i prezimena autorske osobe, ostale kategorije radova ne moraju sadržavati navedene podatke i priloge.

Rad se piše u fontu Times New Roman, veličinom glavnog teksta od 12 točaka, izdvojenih citata i bilježaka od 10 točaka, uz prored 1,5.

Citiranje

Bibliografija može biti organizirana na američki (reference u tekstu) ili francuski način (reference u fusnotama), a literatura se navodi na kraju teksta u skladu s priloženim modelom.

Jedan autor/ica

Čale Feldman, Lada (2001). *Euridikini osvrti. O rodnim izvedbama u teoriji, folkloru, književnosti i kazalištu*. Zagreb: Naklada MD i Centar za ženske studije.

Dva autora/ice

Cross, Susan i Christine Hoffman (2004). *Bruce Nauman. Theaters of Experience*. New York, London: Guggenheim Museum, Thames and Hudson.

Jedan urednik/ica

Cohen, Jeffrey Jerome, ur. (1997). *Monster Theory. Reading Culture*. Minneapolis, London: University of Minnesota Press.

Dva urednika/dvije urednice

Jambrešić Kirin, Renata i Školić, Tea, ur. (2004). *Između roda i naroda : etnološke i folklorističke studije*, Zagreb : Institut za etnologiju i folkloristiku i Centar za ženske studije.

Članak u časopisu

Bošković-Stulli, Maja (1996). "O mizoginim pričama". *Narodna umjetnost* 33/2: 51-69.

Web:

Bruckman, Amy S. 1992. "Identity Workshop. Emergent Social and Psychological Phenomena in Text-Based Virtual Reality". <http://www.cc.gatech.edu/fac/Amy.Bruckman/papers/index.html> (pristup 05.10.2011.)

Treća

Časopis Centra za ženske studije Zagreb
br. 23, 2021. ISSN: 1331-7237

Izdavač / Publisher

Centar za ženske studije / Centre for Women's
Studies

Za izdavača / For the publisher: Dorotea Šušak

Adresa uredništva / Address

Dolac 8, 10000 Zagreb, Hrvatska

Tel./Fax: +385 1 48 72 406

E-mail: treca@zenstud.hr

Glavna urednica / Editor in Chief: Nataša Govedić

Izvršna urednica / Managing Editor: Dorotea Šušak

Uredništvo / Editorial Board

Nataša Govedić (glavna urednica), Dorotea Šušak
(izvršna urednica), Biljana Kašić, Suzana Marjanić,
Maja Profaca i Dubravka Đurić.

Dizajn naslovnice: Sanja Bachrach Krištofić

Fotografija na naslovnici i poledini:

Sanja Bachrach Krištofić

Lektura / Language editing: Jana Pamuković

Prijelom / Layout: Ruta

Naklada / Print run: 100

Tisak / Printed by

GRAFOMARK d.o.o., Ulica Josipa Lončara 2f,
10090, Zagreb

Tiskanje ovog broja financijski su omogućili:

Ministarstvo kulture i medija RH, Mediterranean
Women's Fund, Heart and Hand Fund

